

Archiv obce Březsko

(1848) 1872 - 1945 (1949)

Inventář

EL NAD č.: 18

AP č.: 203

Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková

Plasy 2009

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce fondu	3
II. Vývoj a dějiny fondu	5
III. Archivní charakteristika fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu fondu	5
V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky	5

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých pramenů a literatury	6
---	---

Inventární seznam	8
--------------------------	---

Tiráž	10
--------------	----

I. Vývoj původce fondu

Ves Břízsko leží na katastrálním území téhož jména o rozloze 3,97 km² 8,5 km jihovýchodně od Kralovic v nadmořské výšce 374 metrů. Vesnice byla patrně pojmenována podle místa svého založení u památné břízy nebo na místě vykáčených bříz. Dnes platný název obce Břízsko se prosadil až po roce 1918, přestože se objevoval již od poloviny 19. století. Dřívější podoby názvu byly „Březí“, „Březí Dolejší“, „Bříza Dolní“ i „Dolní Bříza“.

Břízsko bylo poprvé zmíněno v soupisu majetku cisterciáckého kláštera v Plasích z roku 1250. Po zrušení kláštera a po správě Náboženského fondu se roku 1826 dostalo celé plaské panství do vlastnictví rakouského kancléře Klementa Václava Lothara knížete Metternicha-Winneburga, který byl zároveň posledním vrchnostenským majitelem Břízka.

V roce 1849 byla patrimoniální správa zrušena a od roku 1850 nahrazena nově konstituovanou prvoinstanční okresní politickou správou a obecní samosprávou, jejímž základem byly místní (později též politické) obce, které zahrnovaly jednu nebo více katastrálních obcí (osad). Každá místní obec si zřídila příslušné orgány, kterými se staly obecní výbor (od roku 1919 obecní zastupitelstvo) a z jeho středu volené obecní představenstvo (od roku 1919 obecní rada) v čele s obecním představeným neboli starostou.

V roce 1850 konstituovaná místní obec Břízsko byla součástí kraje Plzeňského, politického a soudního okresu Kralovice. Náležela římskokatolickou církevní správou do obvodu farního úřadu v Plané, od konce 20. let 20. století pak do obvodu fary v Liblíně. Děti z Břízka navštěvovaly do konce 80. let 19. století obecnou školu v Kaceřově. V roce 1889 byla v Břízsku otevřena v pronajaté místnosti jednotřídní obecná škola a o dva roky později pro ni byla postavena nová budova. Jedinou příškolenou lokalitou byly Robčice. V roce 1869 zahrnovala místní obec Břízsko dvě katastrální obce, a sice Břízsko a Robčice. Po roce 1918 po vzoru jiných vesnic sílila v Robčicích snaha o vytvoření samostatné politické obce. Zemská správa politické rozdělení místní obce Břízsko v roce 1920 povolila. Od té doby spravovala politická obec Břízsko pouze stejnojmennou katastrální obec.

Břízskem procházela okresní silnice spojující Kaceřov s Kozojedy, která byla společně s 1,5 km dlouhou odbočkou z Břízka do Robčic vybudovaná na počátku 20. století.

Od 20. let 20. století se obec snažila zajistit napojení na elektrickou síť. K elektrifikaci však došlo až v průběhu následujícího desetiletí. V roce 1924 byla přes Břízsko zavedena státní autobusová linka Plzeň – Kozojedy – Kralovice.

Jediným ve fondu doloženým spolkem v obci byl sbor dobrovolných hasičů, založený v roce 1914. Ve 20. letech 20. století byla v obci zřízena obecní knihovna.

Činnost Obecního úřadu v Břízsku byla ukončena v květnu 1945 ustavením místního národního výboru.

Vývoj počtu obyvatel a domů v místní obci Břízsko

Obec Břízsko

počet	Osada Břízsko		Osada Robčice		Obec celkem	
	lidí	domů	lidí	domů	lidí	domů
Rok						
1850	123	<i>n</i>	99	<i>n</i>	225	<i>n</i>
1869	148	24	102	16	250	40
1880	168	25	95	16	263	41
1890	153	25	95	16	248	41
1900	149	26	95	16	244	42
1910	164	26	92	15	256	41
1921	150	28	-	-	150	28
1930	135	30	-	-	135	30
1950	101	26	-	-	101	26

Přehled doložených starostů obce

Rok	Starosta
1872	Hauzner
1878 - 1880	Josef Kautský
1880 - 1883	Josef Lomička
1883 - 1886	Josef Kautský
1886 - 1894	Josef Lomička
1895 - 1898	Josef Kautský
1901	František Lomička
1910 - 1919	Josef Janeček
1922 - 1924	Václav Vais
1925 - 1945	Vojtěch Lomička

II. Vývoj a dějiny fondu

Písemnosti byly po celou dobu fungování obecního úřadu pravděpodobně ukládány vždy u právě úřadujícího starosty. Místní národní výbor v Břízsku v květnu 1945 převzal do péče celou obecní registraturu. Písemnosti obce zde zůstaly uloženy až do roku 1956, kdy při první odborné prohlídce a skartaci na MNV byly předloženy k posouzení okresnímu archiváři Jaroslavu Vavříkovi. Ten vytřídil z obecní registratury pro trvalé uložení v archivu pouze 3 balíky aktového materiálu. Podle dodatečného zápisu v knize přírůstků z roku 1996 (přírůstkové číslo 890) bylo převzato 0,36 bm písemností pocházejících z činnosti Obecního úřadu v Břízsku o časovém rozsahu 1872-1945.

III. Archivní charakteristika fondu

Pro pořádání a inventarizaci fondu bylo použito umělé pořádací schéma z metodického návodu pro pořádání fondu archiv obce, vydaného archivní správou Ministerstva vnitra pod čj. AS/1-284/2000.

Původci fondu jsou před rokem 1850 místní vesnická samospráva vedená rychtářem a v letech 1850-1845 Obecní úřad v Břízsku. Časový rozsah fondu vymezují roky (1848) 1872-1945 (1949).

První hrubé roztrídění fondu provedl v roce 1956 Jaroslav Vavřík. Na jeho činnost navázal v roce 1961 Josef Pankraz, který fond uspořádal a vyhotovil soupis písemností.

Priorum je spis týkající se žádosti Břízska o navrácení části panského lesa z roku 1848. Posteriora fondu pak tvoří záznamy MNV v hlavní knize (inv. č. 14) z let 1945-1949. Vnitřní skartaci vykonal bez vyhotovení protokolu při hrubém třídění archiválií Jaroslav Vavřík. Rozsah fondu činí 0,39 bm. Jazykem fondu je čeština. V souladu s přílohou č. 3 zákona č. 499/2004 Sb. byly všechny archiválie zařazeny do II. kategorie. Písemnosti se v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Přestože se nedochovaly informačně nejhodnotnější archiválie vzniklé z činnosti obecního úřadu, a to knihy zápisů ze schůzí obecních orgánů a pamětní kniha, je možné z archiválií získat alespoň částečný obraz o politickém, hospodářském i kulturním životě obce a o činnosti obecního úřadu.

V. Záznam o uspořádání fondu a zpracování archivní pomůcky

Fond Archiv obce Břízsko (1848) 1872-1945 (1949) uspořádala a pomůcku sestavila v březnu 2004 Kateřina Nová. Úvod k inventáři napsali v lednu 2008 Kateřina Nová, archivářka, a Petr Hubka, ředitel Státního okresního archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích. Čistopis pomůcky v březnu 2009 vyhotovila Zuzana Kliková.

Plasy 16. března 2009

Petr Hubka, Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Přílohy:

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury:

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt*. Sechster Band. *Pilsner Kreis*. Prag, 1838.

DUNDERA, J. A. *Království České, staticky-polohopisně popsané*. Praha, 1845.

PALACKÝ, František. *Popis království Českého*. Praha, 1848.

Handbuch der mit a. h. Entschliessung vom 26. Juni 1849 genehmigten Gerichtseintheilung des Kronlandes Böhmen mit zugleich Berücksichtigung der mit a. h. Entschliessung vom 4. August 1849 genehmigten politischen Eintheilung. Prag, 1850.

Zevrubný popis rozdělení země království Českého. [Praha], [1854].

Verzeichniss der Orts-gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, [1862].

Seznam míst v království Českém. Praha, 1872.

Zákon č. 87/1874 Z. z. ze dne 26. listopadu 1874, kterýmž se §§ 3. a 94. zřízení obecního ze dne 16. dubna 1864 mění.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1886.

Seznam míst v království Českém = Orts = Repertorium für das Königreich Böhmen. Praha, 1893.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1907.

Seznam míst v království Českém. Praha, 1913.

Vyhláška presidenta zemské správy politické č. 20/1922 Z. z. ze dne 13. června 1922, čís. 5/A-1307/5 ai 1921, o rozloučení a sloučení obcí v Čechách, které bylo povoleno v roce 1920.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v republice Československé. Praha, 1934.

Amtliches Deutsches Ortsbuch für das Protektorat Böhmen und Mähren. Prag, 1940.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850-1970. Praha, 1978.

DYK, Jan. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

UHLÍŘ, Josef. *Obecní zřízení a řád volení v obcích pro království České*. Praha, 1915.

JOACHIM, Václav. *Řád volení v obcích s prováděcími nařízeními a novela k obecním zřízením*. Praha, 1919.

WEYR, František. *Řád volení do obcí*. Brno, 1920.

KAŇÁK, Josef. *Základy správy obecní, správní příručka českých zemí*. Kutná Hora, 1927.

FLÖGEL, Jaroslav. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1931.

ZETEK, František. *Popis politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1932.

ZETEK, František Josef. *Kralovice a okolí*. Kralovice, 1933.

KYPR, O. *Obecní zřízení v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha, 1933.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha, 2005. ISBN 80-7106-709-1.

CAIS, Petr. Účetní materiály kamerálního účetnictví obecní samosprávy v Čechách v letech 1850 – 1945 (se zřetelem k situaci v českém pohraničí). *Archivní časopis*, 2006, roč. 56, č. 4, s. 249–285.

EDL, Jan. Přehled změn v územní organizaci politické správy v letech 1928 – 1948. *Paginae historie: sborník Národního archivu*, Praha, 2006, roč. 14, s. 483–546.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah a popis	Časový rozsah	Číslo ev. j.
I. Spisový materiál			
I. 1. Registraturní pomůcky			
1	Podací protokol (22. 10. 1922 až 4. 3. 1928)	1922 - 1928	R 1
2	Podací protokol (4. 3. 1928 až 31. 12. 1935)	1928 - 1935	R 2
3	Podací protokol (3. 1. 1936 až 20. 2. 1942)	1936 - 1942	R 3
4	Podací protokol (23. 2. 1942 až 22. 11. 1945)	1942 - 1945	R 4
I. 2. Spisy			
5	Správa obce	1888 - 1940	N 1
6	Koupě, prodej, pronájem, scelování pozemků	(1848) 1872 - 1934	N 1
7	Rozpočty obce	1933 - 1945	N 1
8	Pojistné smlouvy	1937 - 1942	N 1
9	Žádost o finanční podporu	1928	N 1
10	Žádost o povolení převozu přes řeku Mži	1937 - 1938	N 1
11	Honitba	1928 - 1936	N 1
II. Účetní materiál			
II. 1. Účetní knihy			
12	Hlavní kniha	1877 - 1917	K 1
13	Hlavní kniha	1934 - 1939	K 2
14	Hlavní kniha	1940 - 1945 (1949)	K 3
15	Pokladní deník	1877 - 1898	K 4
16	Pokladní deník	1910 - 1943	K 5
II. 2. Účty			
17	Účetní závěrky	1933 - 1940	N 2
18	Dluhopisy	1882 - 1901	N 2

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Břízsko
Časové rozmezí:	(1848) 1872 - 1945 (1949)
Počet evidenčních jednotek:	11 (5 úředních knih, 4 podací protokoly, 2 kartony)
Počet inventárních jednotek:	18
Rozsah v bm:	0,39 (úřední knihy – 0,11 bm, podací protokoly – 0,06 bm, kartony – 0,22 bm)
Stav ke dni:	16. 3. 2009
Zpracovatel fondu:	Kateřina Nová
Zpracovatelé archivní pomůcky:	Kateřina Nová, Petr Hubka, Zuzana Kliková
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková dne 16. 3. 2009 – č. j. SOAP/060-152/2009